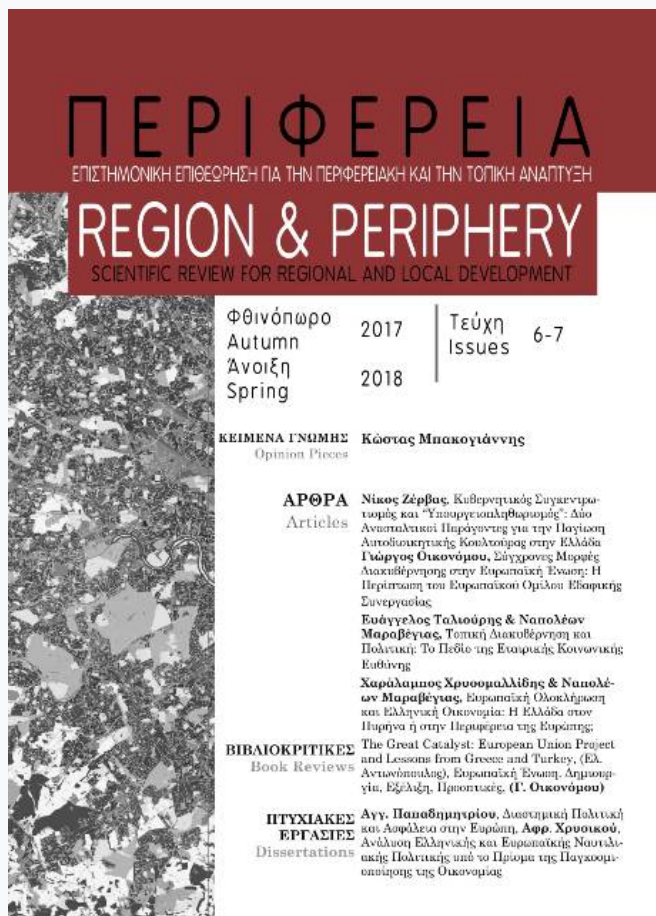

Περιφέρεια

Αρ. 6-7 (2018)

Περιφέρεια | Region & Periphery

Βιβλιοκριτική: Ναπολέων Μαραβέγιας (επιμ.), Ευρωπαϊκή Ένωση. Δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές, Αθήνα: Κριτική, 2016, σελ. 544.

Γιώργος Οικονόμου

doi: [10.12681/rp.17011](https://doi.org/10.12681/rp.17011)

Copyright © 2018, Γιώργος Οικονόμου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά-Μη Εμπορική Χρήση 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Οικονόμου Γ. (2018). Βιβλιοκριτική: Ναπολέων Μαραβέγιας (επιμ.), Ευρωπαϊκή Ένωση. Δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές, Αθήνα: Κριτική, 2016, σελ. 544. *Περιφέρεια*, (6-7), 101-103. <https://doi.org/10.12681/rp.17011>

Ναπολέον Μαραβέγιας (επιμ.)

Ευρωπαϊκή Ένωση. Δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές,
Αθήνα: Κριτική, 2016, σελ. 544

Ναπολέον Μαραβέγιας.
*Καθηγητής Μακροοικονομικής
Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής
Οικονομικής Ολοκλήρωσης,
Τμήμα Πολιτικής Επιστή-
μης και Δημόσιας Διοίκησης,
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αποτελεί το μεγαλύτερο και διαρκέστερο ενοποιητικό εγχείρημα παγκοσμίως, με βάση το χαρακτηριστικό της οικειοθελούς προσχώρησης κρατών με ταυτόχρονη παραίτηση από το μονοπώλιο ισχύος τους σε κρίσιμα πεδία εξουσίας. Το βιβλίο που επιμελείται ο καθηγητής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών Ναπολέον Μαραβέγιας υπηρετεί στον πυρήνα του τον εξής διττό στόχο: α) αφ' ενός να αποτυπώσει με συνθετικό τρόπο τη δημιουργία και εξέλιξη της ΕΕ, β) αφ' ετέρου να εμβαθύνει σε ειδικότερα ζητήματα πολιτειολογικής φύσης και επιμέρους πεδίων ευρωπαϊκών δημόσιων πολιτικών και διαδικασιών πολιτικής.

Ο συλλογικός τόμος στον οποίο συγγράφουν εικοσιπέντε καταξιωμένοι καθηγητές και επιστήμονες, αρχικά προσεγγίζει τη μελέτη του ενοποιητικού εγχειρήματος από εξελικτική και θεωρητική σκοπιά. Στα πρώτα τρία κεφάλαια αποτυπώνεται η προσπάθεια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης κατά την πρώτη της δεκαετία με αναφορά στις πρώτες προσπάθειες ενοποίησης της Ευρώπης αμέσως μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, στο σχέδιο Σουμάν και τη δημιουργία της ΕΚΑΧ (Χ. Τσαρδανίδης). Στα επόμενα δυο κεφάλαια παρουσιάζονται οι διαδοχικές διευρύνσεις της ΕΕ με νέα μέλη (από τα αρχικά έξι σε είκοσι οκτώ το 2016), η αιτιολογική βάση της επιλογής των κρατών για ένταξη στην ΕΕ αλλά και η ακολουθητέα διαδικασία (Σ. Σακελλαρόπουλος) και αναλύονται οι πολιτειολογικές διαστάσεις του εγχειρήματος με άξονα συ-

ναφείς θεωρητικές προσεγγίσεις (Μ. Τσινισιζέλης και Δ. Χρυσόχου). Στη συνέχεια περιγράφονται η θεσμική συγκρότηση και η διαδικασία νομοθέτησης στην ΕΕ, ειδικότερα: οι αρμοδιότητες που η ίδια έχει, τα βασικά ενωσιακά θεσμικά όργανα και τα συμβουλευτικά σώματα με βάση τους τομείς ευθύνης τους καθώς και οι νομοθετικές διαδικασίες όπως η προνομοθετική φάση, η συνήθης νομοθετική διαδικασία αλλά και οι ειδικές (Α. Πασσάς). Έπειτα, αναλύεται η εξέλιξη της αρχιτεκτονικής της ΕΕ και των προτύπων διακυβέρνησης όπως αυτά έχουν εμπλουτιστεί τα τελευταία χρόνια, ήτοι η κοινοτική μέθοδος, η κεντρική ρύθμιση, η διακυβερνητική συνεργασία και ο διακυβερνητικός συντονισμός (Μ. Μενδρινού).

Περαιτέρω, το βιβλίο εξειδικεύει σε επιμέρους πεδία πολιτικών περιλαμβάνοντας τομείς όπου η ΕΕ παρεμβαίνει ρυθμιστικά. Ειδικότερα, αναλύονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες και η ποιοτική ιδιαιτερότητα της έννομης τάξης στην ΕΕ (Α. Μεταξάς) και παρουσιάζεται η οικονομική διάσταση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης από την περίοδο της τελωνειακής ένωσης και της ενιαίας αγοράς έως την ΟΝΕ, την οικονομική κρίση και τη τραπεζική ένωση (Ν. Μαραβέγιας και Δ. Κατσίκας). Η τραπεζική ένωση και οι θεσμικές και κανονιστικές ρυθμίσεις της πριν και ιδίως μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης για την Λειτουργία της ΕΕ αποτελούν ειδικότερο αντικείμενο διερεύνησης, με εξέταση θεμάτων όπως η μικροπροληπτική εποπτεία και εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων, η εγγύηση τραπεζικών καταθέσεων και λοιπές δράσεις για την ολοκλήρωση του εν λόγω πεδίου (Χ. Γκόρτσος). Ταυτόχρονα, διερευνώνται διαστάσεις του ελλείμματος δημοκρατικής αντιπροσώπευσης στην ΕΕ με θεσμικό και κανονιστικό χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένης της κρίσης που αντιμετώπισαν οι χώρες-μέλη της Ευρωζώνης (Χ. Φραγκονικολόπουλος).

Στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας (ΚΕΠΑΑ) εξετάζονται οι λόγοι ανάπτυξης της, η μετεξέλιξή της, η θεσμική δομή με τα αρμόδια όργανα, ενώ αναλύονται και οι διαδικασίες πολιτικής που λαμβάνουν χώρα εντός του πεδίου με έμφαση στον τρόπο λήψης αποφάσεων (Χ. Τσαρδανίδης). Συναφώς, παρουσιάζεται η πορεία της ενωσιακής πολιτικής άμυνας με χρήση εμπειρικών ευρημάτων από επιχειρησιακή συμμετοχή της ΕΕ (Π. Σιούσουρας, Δ. Δαλακλής) και περιγράφεται η ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας και οι προοπτικές διεύρυνσης της ΕΕ προς τα δυτικά Βαλκάνια και την Τουρκία (Δ. Μπούρης, Ν. Τζιφάκης).

Έπειτα, το βιβλίο εστιάζει σε παραδοσιακά πεδία ρύθμισης. Εν προκειμένω, διερευνάται η κοινή εμπορική πολιτική ως μέσο οικονομικής ανάπτυξης (Α. Πλιάκος), η εξελικτική πορεία της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής, οι αναθεωρήσεις της και η συμβολή της στο στόχο της ανάπτυξης (Γ. Ανδρέου), η ευρωπαϊκή πολιτική περιβάλλοντος και η μέριμνα της ΕΕ για την προστασία του εντός και εκτός γεωγραφικών ορίων (Ε. Δούση) και η κοινή αγροτική πολιτική με τους στόχους και τις βασικές αρχές που τη διέπουν, τις διαδοχικές αναθεωρήσεις της και τις νεότερες εξελίξεις του κλάδου (Ν. Μπαλάς).

Περαιτέρω, συζητιούνται η ενεργειακή πολιτική της ΕΕ (Ν. Φαραντούρης), το περιεχόμενο της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής και η χρήση νέων υβριδικών εργαλείων διακυβέρνησης (Θ. Σακελλαρόπουλος και Μ. Αγγελάκη), ειδικότερες ρυθμίσεις της πολιτικής ανταγωνισμού (Γ. Καρύδης), οι πολιτικές μετανάστευσης και ασύλου με αναφορά στην κανονιστική και στην επιχειρησιακή διάστασή τους (Η. Νικολακοπούλου-Στεφάνου) και οι πολιτικές γνώσης της ΕΕ με έμφαση σε εκπαίδευση, κατάρτιση, έρευνα και καινοτομία (Φ. Ασοδεράκη). Το βιβλίο ολοκληρώνεται με μια προσπάθεια αξιολόγησης του ευρωπαϊκού εγχειρήματος τόσο συνολικά όσο και από την πλευρά των κρατών-μελών (Κ. Στεφάνου). Προς διευκόλυνση του αναγνώστη, επισημαίνεται η συμπερίληψη χρονολογίου της εξέλιξης της ΕΕ.

Προεκτείνοντας την ανάλυση στις προοπτικές του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, ο συλλογικός τόμος ενδεχομένως θα μπορούσε να συμπεριλάβει δυο επιμέρους ειδικότερα ζητήματα: α) τον προϋπολογισμό της ΕΕ ως αντανάκλαση των πολιτικών προτεραιοτήτων των κρατών-μελών και χαρακτηριστικό πεδίο –περιοδικών πλέον– διαφωνιών μεταξύ υπερεθνικών και διακυβερνητικών οργάνων, β) να αντιστρέψει την οπτική γωνία θέασης της εξέλιξης του ενοποιητικού εγχειρήματος, όπου διακυβερνητισμός και (νεο)λειτουργισμός κυριαρχούν, υιοθετώντας την οπτική «από τη βάση προς την κορυφή» ώστε να καταδειχθεί ο ρόλος των τοπικών και περιφερειακών θεσμών διακυβέρνησης, με όρους αφ' ενός περιορισμού του ελλείμματος δημοκρατικής αντιπροσώπευσης (input legitimacy) και αφ' ετέρου ενίσχυσης της νομιμοποίησης της ΕΕ σε καθημερινά πεδία δράσης (output legitimacy). Ίσως οι ανωτέρω πτυχές μπορούν να αποτελέσουν πεδία συζήτησης σε μια επόμενη έκδοσή του.

Συνολικά, ο συλλογικός τόμος θέτει κρίσιμα ερωτήματα γύρω από την πολύπλευρη και περίπλοκη φύση της ΕΕ, επιχειρώντας την αντιστοιχισή τους με εύληπτες και περιεκτικές απαντήσεις. Το δε αιτούμενο της ανταπόκρισης του ενωσιακού οικοδομήματος «στις προσδοκίες της πλειονότητας των πολιτών» παραμένει, λαμβάνοντας υπ' όψιν και το βαθμό που η τεχνοκρατία προτάσσεται έναντι της πολιτικής, όπως ο επιμελητής του τόμου καθηγητής Ναπολέον Μαραβέγιας επισημαίνει χαρακτηριστικά.

Γιώργος Οικονόμου,
Διδάσκων ΑΠΘ, Μεταδιδακτορικός ερευνητής,
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών